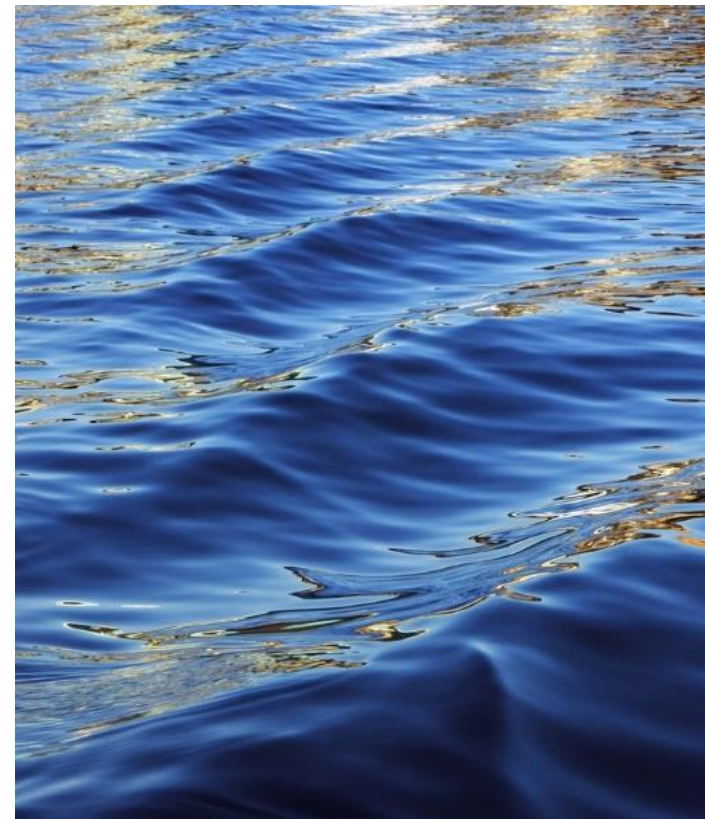

Обґрунтування створення
державного підприємства в системі
органів Державного екологічного
контролю
**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ
ТА ЛАБОРАТОРНИЙ ЦЕНТР
ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ**

Поточний стан та проблематика моніторингу навколишнього природного середовища

- Державна цільова екологічна програма моніторингу довкілля та інші програми щодо запровадження єдиної інформаційно-аналітичної системи моніторингу навколишнього природного середовища та дотримання Україною вимог Орхуської конвенції від 1998 року не були реалізовані, в переважній більшості, з причин систематичного недостатнього бюджетного фінансування

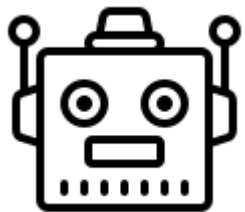
- Високий, у порівнянні з попередніми періодами, рівень актуальності на запровадження державного моніторингу обґрунтований:
 1. Запитом громадськості щодо запровадження прозорого моніторингу стану атмосферного повітря, контролю за діяльністю забруднювачів та прийняття управлінських і контрольних рішень
 2. Необхідністю реалізації державної політики у сфері моніторингу стану довкілля та підвищення контрольних функцій уповноважених органів (органів екологічного контролю)
 3. Запобіганню організації та виявлення діючих шляхів і інструментів діяльності корупційних ризиків на будь-якому етапі реалізації суспільних відносин у сфері екології

- Посилення ролі держави та державних інституцій в організації доступної та правдивої екологічної інформації, покращення інформування громадськості та суспільства щодо рішень, заходів та методів захисту навколишнього природного середовища

Основні задачі, які має вирішувати інформаційно-аналітична система моніторингу

Організація та реалізація через інформаційно-аналітичну систему державної політики розвитку та захисту навколишнього природного середовища (як інструмент виконання основних задач Міндовкілля, органів державного екологічного контролю та інших природоохоронних органів)

Автоматизація надання адміністративних послуг органами державної влади усім суб'єктами екологічних відносин, комунікація між такими суб'єктами та контроль за дотриманням законодавства при реалізації своїх функцій суб'єктами владних повноважень

Організація електронної комунікації між суб'єктами владних повноважень, що здійснюють дозвільні та контрольні процедури, та представниками бізнесу з питань отримання дозвільних документів, здійснення законної діяльності, організації і проведення перевірок

Забезпечення прозорих відносин нівелює корупційні ризики, забезпечує реалізацію громадського контролю за здійсненням охорони навколишнього природного середовища та витрачанням державних коштів

Чому система державного моніторингу ефективно не працює?

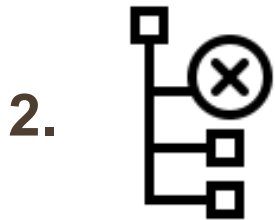
(проблеми систем моніторингу)

За колом суб'єктів:

- значна кількість різносторонніх суб'єктів державного моніторингу, згідно з вимогами Постанови КМУ №827 від 14.08.2019 р.
- відсутність єдиного центру відповідальності та прийняття рішень

Технологічно:

- відсутність єдиних встановлених вимог для роботи різних систем та обладнання
- відсутність однакового технічного завдання та єдиного підходу до підготовки та реалізації програми

Фінансово:

- відсутність єдиного підходу у ціноутворенні та наповненні програми необхідними заходами
- відсутність достатнього фінансування більшої частини суб'єктів моніторингу
- фінансові зловживання, які дискредитують як окремих суб'єктів моніторингу, так і безпосередньо самі етапи програми

4.

Відсутність структурованої логічної схеми представлення необхідної інформації:
поточний стан атмосферного повітря, його нормативний стан, причини, загальні знання та інше.

5.

Відсутність опису фактичних показників та їх впливу на довкілля і населення, неповнота таких даних, що оприлюднюються, відсутність єдиних підходів до такої інформації

6.

Неповне розуміння органами місцевої влади завдань та задач у сфері національного моніторингу:

- Відсутність типових положень, форм та задач по створенню і діяльності регіональних моніторингових центрів
- Самостійне прийняття органами державної влади рішень і дій, які не координовані ЦОВВ і тому здійснюються хаотично

Проблеми та способи їх вирішення (1)

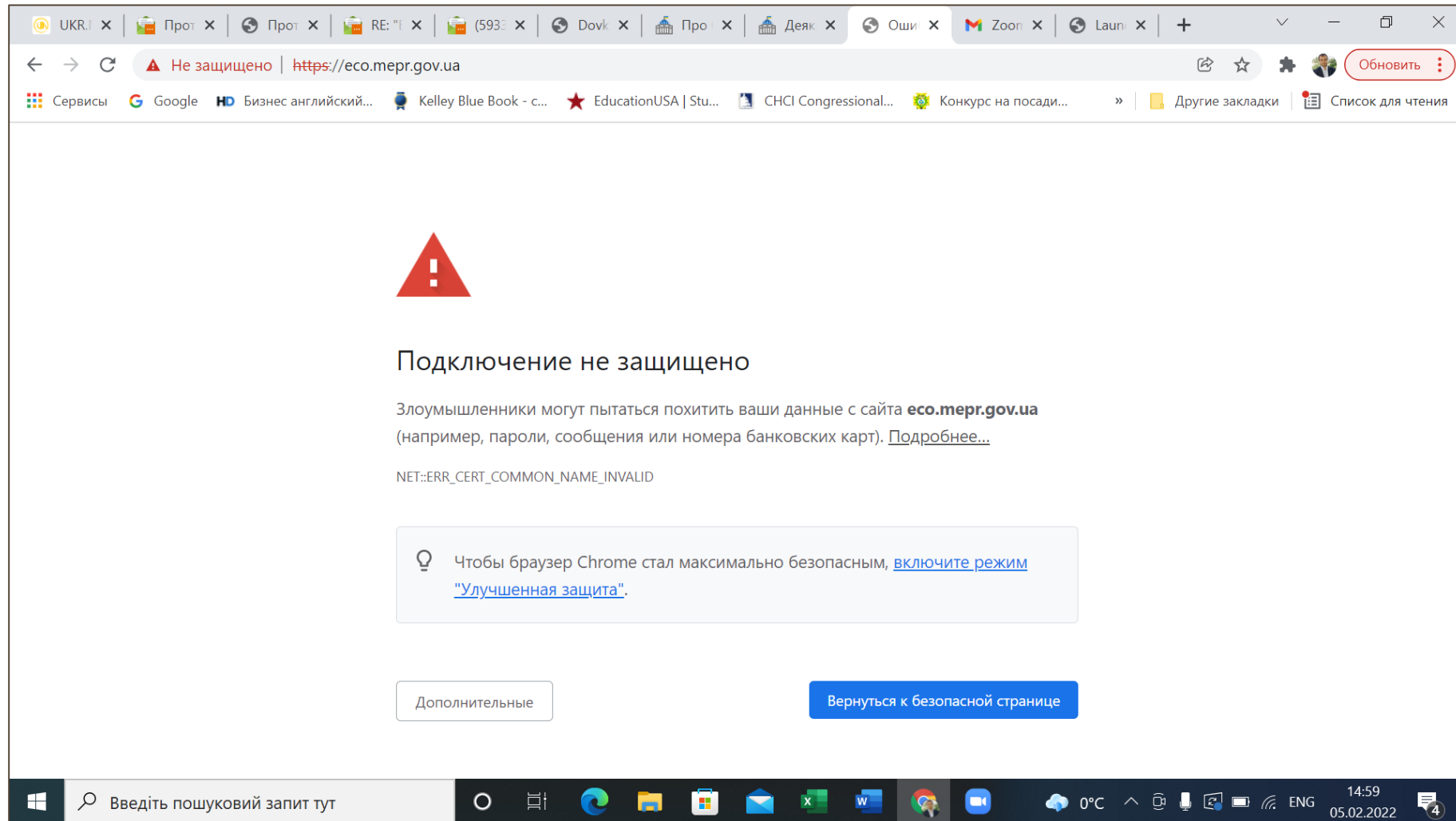
Проблема	Спосіб вирішення	Центр відповідальності
Відсутність єдиного центру координації, аналізу програм, встановлення пунктів моніторингу та прийняття рішень (в т.ч. для виконання вимог Постанови КМУ №827)	Створення Державного підприємства у сфері органів екологічного контролю	Міндовкілля, ДЕІ
Відсутність сучасних державних пунктів моніторингу у високоризикових локаціях	Закупівля необхідної кількості пунктів моніторингу державним підприємством	Міндовкілля, ДЕІ, Мінфін
Неналежне виконання органами місцевої влади обов'язків з підготовки та погодження програм* (станом на кінець 2021 р. було погоджено програми лише по 11 областях, без врахування в них більшості агломерацій), що фактично виключає їх ефективну практичну реалізацію	Централізація прийняття рішень щодо модернізації працюючого чи встановлення нових пунктів моніторингу	Міндовкілля, ДЕІ, ДП
Значна кількість погоджених програм* передбачає закупівлю протягом 2022 – 2023 р.р. лише послуг на розробку впливу, аналіз ризиковості та визначення технічних і природних чинників доцільності та кількості встановлення пунктів моніторингу (без вивчення наявного досвіду та даних про забруднення)	Централізація закупівель пунктів моніторингу та послуг щодо збору даних , формування єдиних технічних вимог до налагодження моніторингу стану повітря Державним підприємством пришвидшить цю процедуру та забезпечить встановлення вже у 2022 році пунктів моніторингу у «пілотних» регіонах та підключення індивідуально працюючих пунктів до єдиної системи	Міндовкілля, ДЕІ, ДП

* Програма державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря визначена Наказом Міндовкілля №147 від 20.02.2021 р. з урахуванням вимог Постанови КМУ №827 від 14.08.2019 р.

Проблеми та способи їх вирішення (2)

Проблема	Спосіб вирішення	Центр відповідальності
Формування програм* місцевими органами влади з огляду на короткостроковість своїх планів роботи, що часто не вирішує наявних реальних проблем, які можна вирішити лише у довгостроковому періоді	Реалізація національної програми формування державного моніторингу єдиним відповідальним суб'єктом (Державним підприємством) може реалізувати досягнення довгострокових стратегічних цілей	Міндовкілля, ДЕІ, ДП
Здійснення державними органами влади закупівель пунктів моніторингу та послуг з налагодження своєї інформаційно-аналітичної системи без погодженої програми*, що є неефективними витратами та часто містить ознаки порушення законодавства про закупівлі (за висновками Держаудитслужби)	Централізована закупівля необхідної кількості пунктів моніторингу та послуг з формування єдиної національної інформаційно-аналітичної системи не лише здешевить вартість таких пунктів, але й забезпечить кращі умови (гарантія, сервісне обслуговування)	Міндовкілля, ДЕІ, ДП
Міндовкілля намагається реалізувати роботу державної інформаційно-аналітичної системи «ЕкоСистема» (eco.gov.ua) згідно з Положенням про таку платформу затвердженим Постановою КМУ №1065 від 11.10.2021 р., мотивуючи в тому числі тим, що вказана система буде здійснювати централізацію даних з усіх пунктів моніторингу, однак, незважаючи на те, що ЕкоСистема розрахована для надання адмін послуг, вона не зможе ефективно інформувати про стан атмосферного повітря без достатньої кількості пунктів моніторингу	Діяльність зі створення та реалізації національної системи державного моніторингу атмосферного повітря у структурі державного підприємства має бути відмежована від діяльності над проектом «ЕкоСистема»	Міндовкілля, ДЕІ, ДП

Платформа «ЕкоСистема» на даний час недієва

При погодженні з додатковими розширеними налаштуваннями користувача перенаправляє на стартову сторінку Міндовкілля (mer.gov.ua)

Концепція організації системи державного моніторингу на базі державного підприємства

1. Організація системи державного моніторингу є невід'ємною частиною євроінтеграційних процесів, виконання Україною міжнародних угод та сприяння виконання урядовими організаціями своїх завдань у сфері охорони навколишнього природного середовища.
2. Зміна моделі суб'єктів моніторингу з розширенням їх кількості та визначенням центрів відповідальності та прийняття рішень. Обов'язкове включення до системи державного моніторингу інформації отриманої від джерел інформації, що належать третім особам.
3. Реалізація плану заходів з включенням технологій наявних державних сервісів («ДІЯ» та інші), стратегії реформування діяльності суб'єктів владних повноважень, кроків по автоматизації послуг (звіти з ОВД, еко-страхування, інше).
4. Повна реалізація електронного врядування, електронний документообіг та прозорий алгоритм прийняття рішень.
5. Реалізація єдиних підходів та показників щодо: організації системи, отримання інформації, оцінки стану довкілля, прийняття владних рішень та застосування заходів впливу.

Основні завдання системи державного моніторингу на базі державного підприємства

1. Організація єдиного центру отримання інформації з власних пунктів моніторингу та пунктів моніторингу, що належать третім особам (з вирішенням наведених вище проблем та дотриманням умов) для аналізу та прийняття відповідних рішень і оприлюднення визначених даних.
2. Формування «Геопорталу екологічних даних» на підставі отриманої актуальної інформації та порівняння її зі стандартизованими індикаторами, що має бути орієнтованим на всі категорії користувачів. Інформування про державну політику у сфері охорони довкілля, отримання інформації про його поточний стан, необхідні дії та політику органів державної влади.
3. Організація діяльності екологічних реєстрів, виданих та запланованих до видачі дозволів та ліцензій, надання на підставі таких даних адміністративних послуг.
4. Алгоритм та система прийняття управлінських, адміністративних та регуляторних рішень на основі наявної у базах даних інформації отриманої по вищенаведеним завданням.
5. Постійний обмін даними з державними реєстрами, базами даних та інформаційно-аналітичними системами для попередження порушень, їх фіксування та повідомлення належних суб'єктів владних повноважень для здійснення встановлених заходів впливу.
6. Виконання аналітичної функції за результатами повноцінного функціонування інформаційно-аналітичної системи для прийняття Міндовкілля, органами державного екологічного контролю, правоохоронними органами та недержавними органами (страхові компанії, екологічні аудитори, експерти з ОВД, інші) відповідних рішень, зокрема щодо: оцінки потенційних збитків, їх причин, дотримання природоохоронного законодавства, доцільності проведення та фінансування превентивних заходів, прогнозування та прийняття управлінських рішень.

НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

1. Звіт моніторингової групи Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини від 30.09.2021 р. (Лист Секретаріату Уповноваженого Верховної ради України з прав людини вих. №11907.2/21/24.4 від 08.10.2021 р.).
2. Відповіді Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (Міндовкілля) вих. №25/1-12/23873-21 від 09.11.2021 р., №25/1-12/23874-21 від 09.11.2021 р. та від 26.10.2021 р.
3. Відповіді Міністерства охорони здоров'я України №26-04/33269/2-21 від 12.11.2021 р.
4. Відповіді ДСНС України вих. №04-18890/292 від 08.11.2021 р.
5. Інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, ГО «Фундація «Відкрите суспільство».
6. Проект міжнародної технічної допомоги «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах (TAPAS)»
7. Указ Президента України №111/2021 від 23.03.2021 р. «Про введення в дію Рішення РНБО України від 23.03.2021 р. «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації».
8. Постанова КМУ №827 від 14.08.2019 р. «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря».
9. Постанова КМУ №1065 від 11.10.2021 р. «Про єдину екологічну платформу «ЕкоСистема»
10. Наказ Міндовкілля №147 від 25.02.2021 р. «Про затвердження форми Програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря» та інші нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України та профільних міністерств.

Що далі? Основна стратегія

Стратегія

«Нічого не робити для нас, без пропозицій від нас»

Які основні завдання державного підприємства?

Створення єдиної системи моніторингу стану атмосферного повітря (на базі власних пунктів та пунктів належних іншим особам)

Екстрене в режимі реального часу інформування органів державного екологічного контролю про забруднення атмосферного повітря

Об'єктивне формування переліку ТОП-Забруднювачів атмосферного повітря (на основі інформації отриманої в автоматичному режимі)

Формування доказової бази про забруднення для органів державного екологічного контролю та правоохоронних органів для притягнення забруднювачів до відповідальності

Надання споживачам (юридичним та фізичним особам) послуг на комерційній основі, що буде нівелювати «визнання» дозвільними органами висновків виконаних лише окремими суб'єктами господарювання

Чому у формі державного підприємства?

- Уникнення потенційних корупційних ризиків (при відборі приватних підрядників)
- Виконання державної політики (побудова єдиного центру моніторингу якості довкілля)
- Безпосередня підпорядкованість органам державного екологічного контролю (створення у структурі ДЕІ України)
- Забезпечення надання інших платних послуг на рівні з комерційними організаціями та наповнення бюджету (екологічний аудит, оцінка впливу на довкілля, лабораторні аналізи і т.д.)
- Забезпечення сталого фінансування єдиного центру моніторингу (для прийняття управлінських рішень для ДЕІ України)

Основні етапи створення ДП та реалізації національної системи моніторингу

 Етап 1: ПОГОДЖУВАЛЬНІ ТА РЕЄСТРАЦІЙНІ ПРОЦЕДУРИ	 Етап 2: РЕАЛІЗАЦІЯ ПІЛОТНОГО ПРОЕКТУ	 Етап 3: ПОЧАТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ
<i>Лютий 2022</i>	<i>Березень-червень 2022</i>	<i>Липень 2022 і надалі</i>
1 – погодження статутних та реєстраційних документів	1 – вибір «пілотних» регіонів	1 – формування необхідності технічної бази для всієї України
2 – реєстрація	2 – проведення закупівель обладнання та послуг для підключення «пілотних» регіонів	2 – здійснення закупівель обладнання та послуг для реалізації національної програми
3 – клопотання про виділення статутного фінансування	3 – встановлення у «пілотних» регіонах нових пунктів та підключення діючих (МОЗ, ДСНС, органів місцевої влади, підприємств)	3 – приєднання по решті регіонів до діючої національної системи нових пунктів та вже діючих (МОЗ, ЗСНС, органів місцевої влади, підприємств)

Пропоновані реєстраційні дані

Організаційно-правова форма: ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО

Повне найменування: ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ТА ЛАБОРАТОРНИЙ ЦЕНТР ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ»

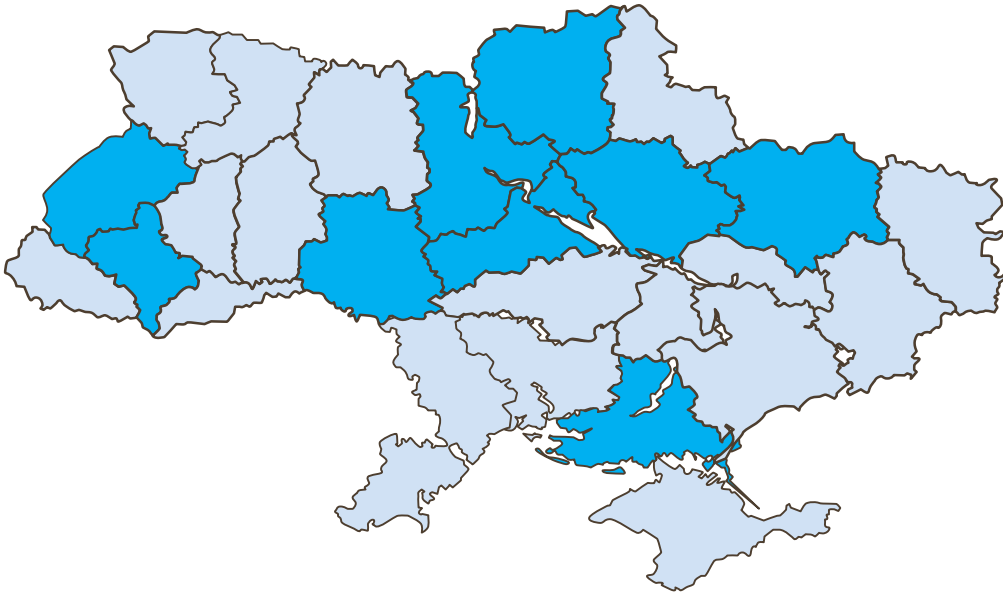

Засновник: ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА ІНСПЕКЦІЯ УКРАЇНИ

Місцезнаходженням є місце реєстрація Засновника, м. Київ

Які регіони вже мають погоджені Міндовкілля програми* державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря?

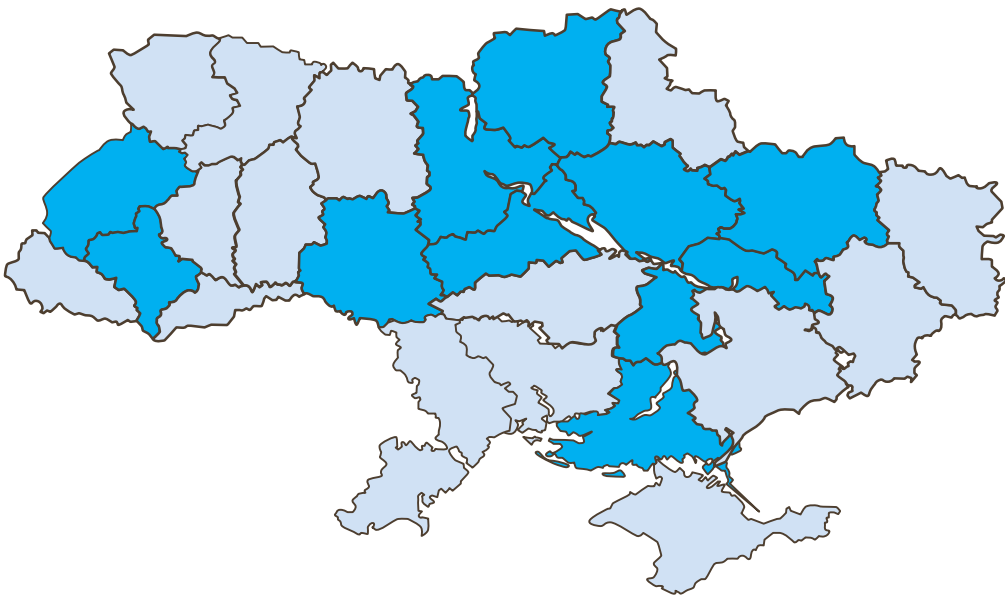

- Вінницька область
- Івано-Франківська область
- Київська область
- Агломерація м. Київ
- Львівська область
- Полтавська область
- Харківська область
- Херсонська область
- Агломерація м. Херсон
- Черкаська область
- Чернігівська область

* Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря згідно з Постановою КМУ №827 складаються на 2021 – 2025 р.р.

За даними Міндовкілля станом на грудень 2021 р.

Пропоновані «пілотні» регіони (варіант 1)

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ з причин:

- Найбільш забруднений регіон (який не знаходиться в зоні ООС)
- Найбільша кількість закуплених пунктів моніторингу місцевою владою без погодженої програми на 2021 – 2025 р.р.
- Більше половини державних закупівель пунктів моніторингу здійснено з порушенням антимонопольного законодавства (Держаудитслужба)

До реалізації «пілотного» проекту пропонується включити регіони, що мають погоджені з Міндовкілля програми державного моніторингу, а також Дніпропетровську область

- Вінницька область
- Дніпропетровська область
- Івано-Франківська область
- Київська область
- Агломерація м. Київ
- Львівська область
- Полтавська область
- Харківська область
- Херсонська область
- Агломерація м. Херсон
- Черкаська область
- Чернігівська область

Пропоновані «пілотні» регіони (варіант 2)

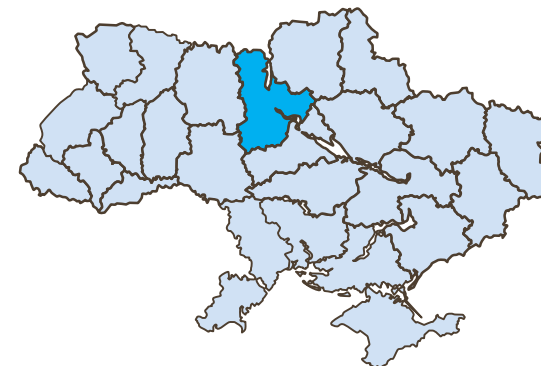

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ з причин:

- Найбільш забруднений регіон (який не знаходиться в зоні ООС)
- Найбільша кількість закуплених пунктів моніторингу місцевою владою без погодженої програми на 2021 – 2025 р.р.
- Більше половини державних закупівель пунктів моніторингу здійснено з порушенням антимонопольного законодавства (Держаудитслужба)

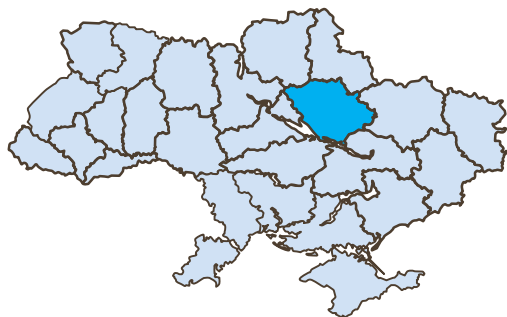
КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ з причин:

- Найбільша агломерація, куди входить столиця України
- Наявна погоджена Міндовкілля програма державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря (на 2021 – 2025 р.р.)
- Здійснені первинні закупівлі пунктів моніторингу місцевою владою в межах погодженою Міндовкілля програми

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ з причин:

- Наявна погоджена Міндовкілля програма державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря (на 2021 – 2025 р.р.)
- За умовами програми державного моніторингу закупівля та встановлення референтного посту (1 од.) та індикативних постів спостереження (4 шт.) розтягнута на весь період реалізації програми (2022 – 2025 р.)
- В локаціях знаходження підприємств-забруднювачів практично відсутній моніторинг

Система державного моніторингу повинна забезпечувати виконання наступних функцій:

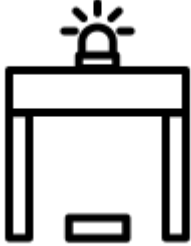

1. Моделювання найбільш важливих процесів у реальному часі та їх порівняння з наявними історичними даними
2. Збір значних об'ємів даних про первинні параметри процесів
3. Непряме вимірювання значень параметрів недоступних для прямих вимірювань і виведення результатів вимірювань і обчислень на монітори операторів та інших обов'язкових користувачів (органи державного екологічного контролю)
4. Перетворення значень первинних параметрів процесу в значення ознак ситуації
5. Ведення збору інформації з різних типів джерел її отримання та уніфікація такої інформації для єдиного відображення
6. Розпізнавання ситуації і підтримка прийняття оперативних рішень щодо корекції ситуації
7. Періодичне уточнення параметрів моделей і поповнення бази знань
8. Ведення бази даних моніторингу та історії видачі повідомлень і рекомендацій для обов'язкових користувачів

Схематичне зображення процесу збору, обробки і передачі інформації в системі державного моніторингу

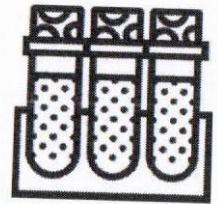
Хто виграє від реалізації державної програми моніторингу шляхом створення державного підприємства?

 Населення України, законний бізнес, страхові компанії	 Державна екологічна інспекція України	 Уряд України
1 – вчасне та оперативне фіксування забруднення повітря («знаєш коли і чим дихаєш»)	1 – отримання інформації про забруднення в режимі реального часу по всій Україні за принципом «єдиного вікна»	1 – економія бюджетних коштів при централізованій закупівлі послуг та обладнання
2 – об'єктивне визначення забруднювачів (в т.ч. найбільших), відсутність необґрунтованих претензій до інших суб'єктів	2 – отримання аналітичної інформації про локації забруднення та ТОП-забруднювачів та відповідне планування розміщення пунктів	2 – перевірка ефективності та доцільності понесених місцевими органами влади витрат на закупівлю послуг та обладнання
3 – «Забруднювач платить»: штрафи, компенсує збитки, висока вартість еко-страхування	3 – отримання додаткового фінансування діяльності за допомогою ведення госпрозрахункової діяльності ДП	3 – створення єдиного центру (серверу) для ефективного прогнозування збитків та витрат на основі зведених емпіричних даних спостережень

Які основні види досліджень забруднення повітря здійснюватимуться під час реалізації програми державного моніторингу на базі державного підприємства

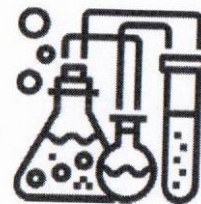
Лабораторні дослідження (переваги та недоліки)

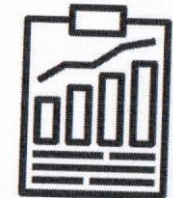
Відбір проб (N разів на добу)

Транспортування проб до лабораторії

Аналіз зразків проб у лабораторії

Отримання результатів

<i>переваги</i>	<i>недоліки</i>
Менша похибка (ніж аналогічний аналіз у «польових» умовах)	Недостатня точність зразку (через ризик транспортування та суб'єктивний фактор)
Визначення часу відбору проб (перевага і недолік)	Якість результату залежить від відстані та часу доставки
	Неможливість безперервного моніторингу

Стаціонарний пост моніторингу (не автоматизований)

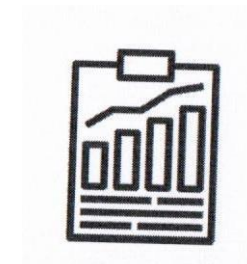
Відбір та первинний
аналіз проб оператором

Передача даних оператором

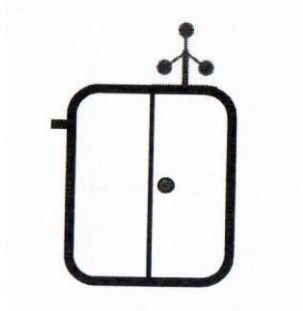
Порівняння даних

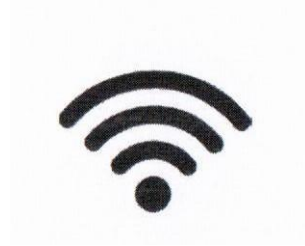
Аналіз даних

<i>переваги</i>	<i>недоліки</i>
Швидкість результату (у порівнянні з лабораторним)	Необхідна присутність оператора (суб'єктивний фактор)
Визначення часу відбору проб (перевага і недолік)	Великі розміри стаціонарних постів
	Неможливість безперервного моніторингу

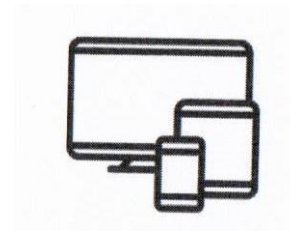
Стаціонарний пост моніторингу (автоматизований)

Автоматичний забір
повітря та аналіз даних

Автоматична передача даних

Відображення даних

<i>переваги</i>	<i>недоліки</i>
Контроль показників в режимі реального часу	Потрібні значні об'єми фінансування
Оперативне реагування на аварійні ситуації оперативно	
Висока точність вимірювання	
Захист інформації при передачі та моніторингу	
Повна автономність обладнання	

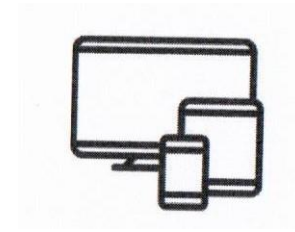
Мобільна лабораторія

Автоматичний забір
повітря та аналіз даних

Передача даних

Відображення даних

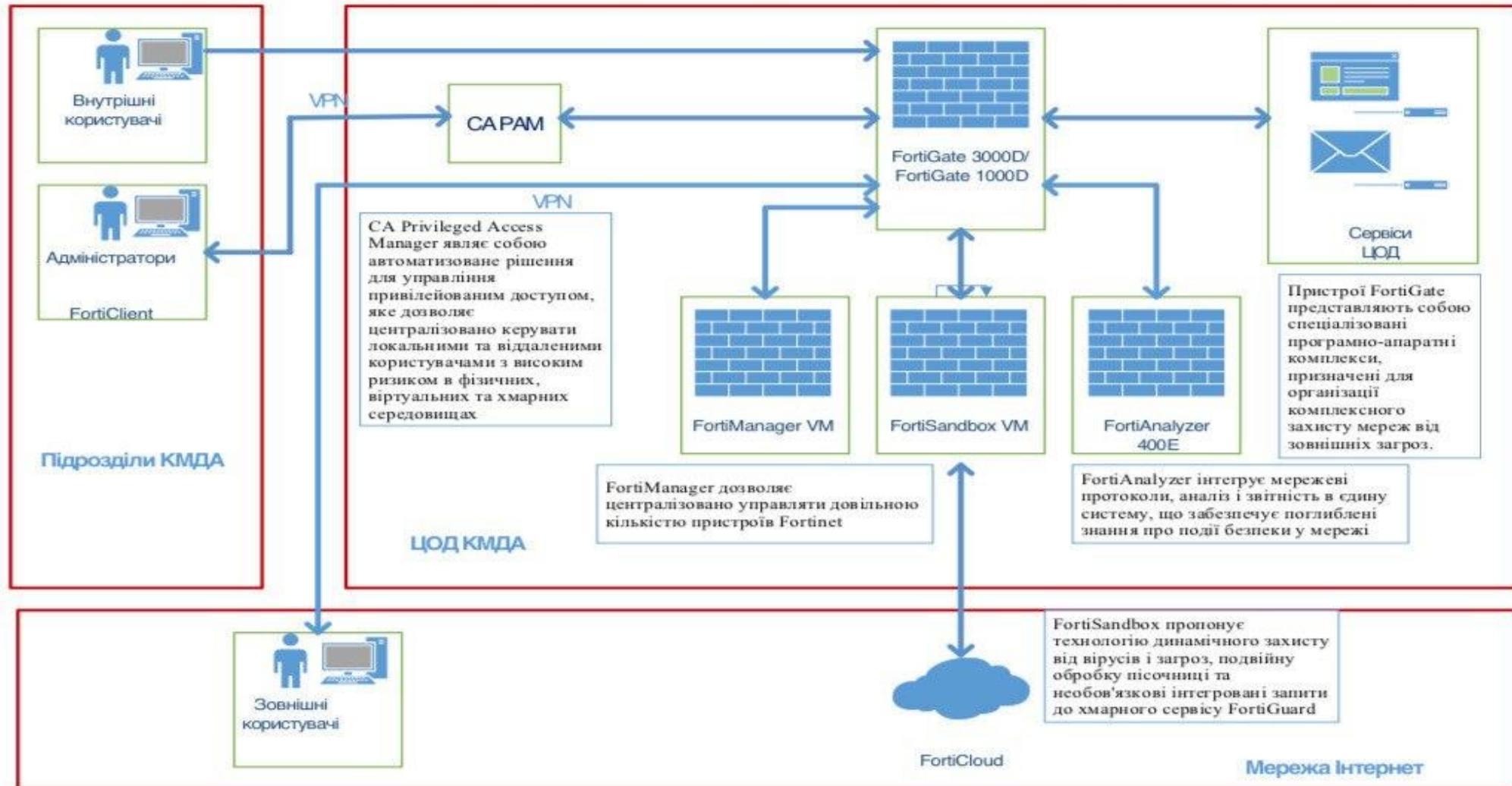
<i>переваги</i>	<i>недоліки</i>
Мобільність у будь-який регіон	Неможливість безперервного моніторингу
Визначення високоризикових локацій (для подальшого встановлення стаціонарних пунктів)	Присутність персоналу (суб'єктивний фактор)
Висока точність вимірювання	
Захист інформації при передачі та моніторингу	

Центр моніторингу та інформаційно-аналітична система

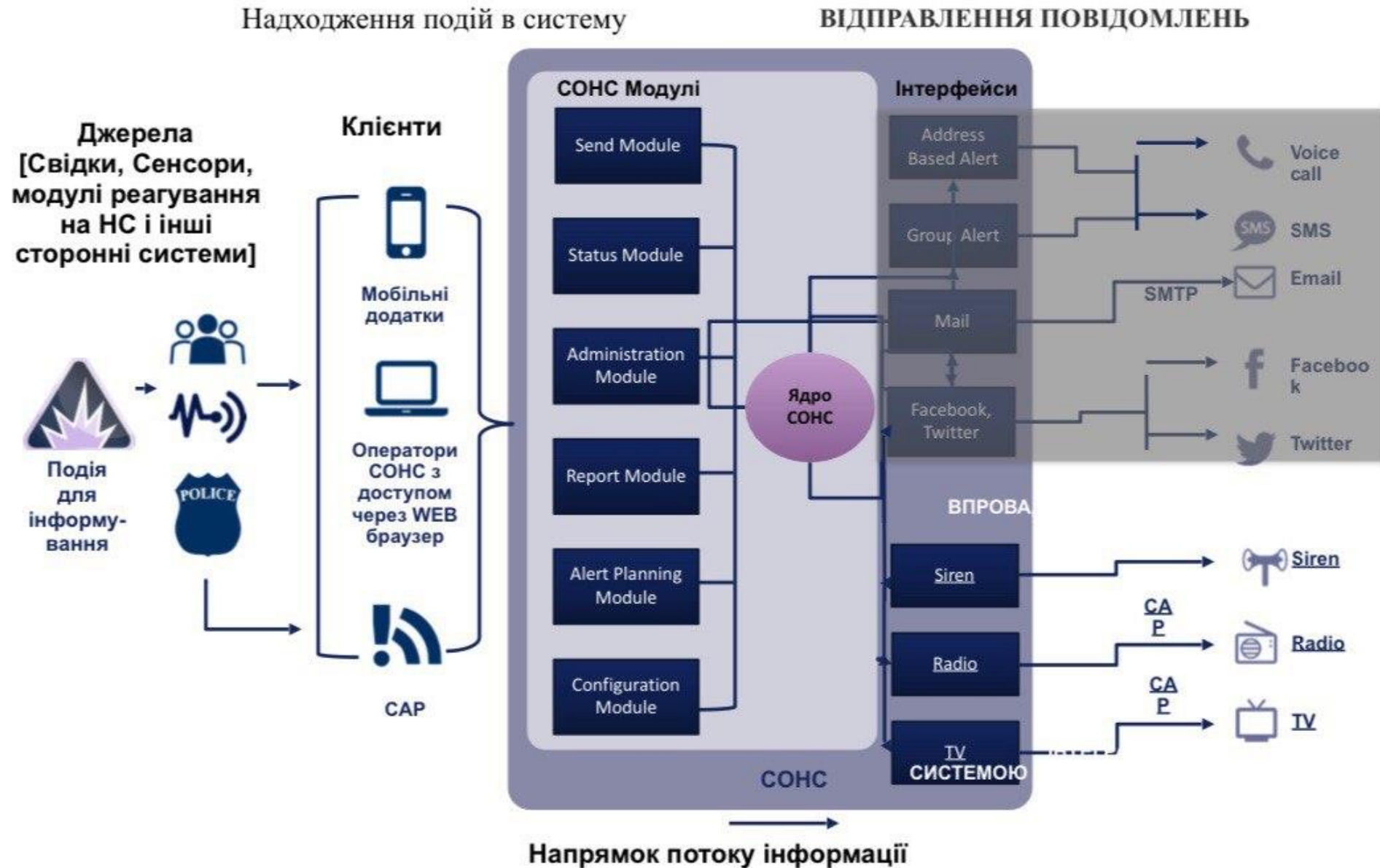

Центр обробки даних.

Схема структурна комплексу технічних засобів підсистеми мережевої безпеки
сервісів ЦОД

Система попередження населення

Центр кіберзахисту та реагування на загрози.

НАЦІОНАЛЬНА ДОРОЖНЯ АСОЦІАЦІЯ ЯКОСТІ

НА ЗАХИСТІ ЯКОСТІ ДОРОЖНЬОГО БУДІВНИЦТВА

адреса : Україна, 01021, м.Київ, вул.Шовковична, буд.11/1, офіс 18

тел: +38-(050)-596-34-03, e-mail:zhdaniuk.igor@icloud.com